Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

13 юли 2017 година*

„Преюдициално запитване — Продажба на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции — Директива 1999/44/ЕО — Член 5, параграф 1 — Срок на отговорност на продавача — Давностен срок — Член 7, параграф 1, втора алинея — Стоки втора употреба — Договорно ограничаване на отговорността на продавача“

По дело C-133/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Cour d’appel de Mons (Белгия) с акт от 22 февруари 2016 г., постъпил в Съда на 4 март 2016 г., в рамките на производство по дело

Christian Ferenschild

срещу

JPC Motor SA

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: J. L. da Cruz Vilaça, председател на състава, M. Berger (докладчик), A. Borg Barthet, E. Levits и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Ferenschild, от P.-E. Partsch, адвокат,

— за белгийското правителство, от J. Van Holm и M. J.-C. Halleux, както и от M. Jacobs, в качеството на представители,

— за австрийското правителство, от C. Pesendorfer, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, първоначално от G. Goddin, както и от Д. Русанов, в качеството на представители, а впоследствие от G. Goddin и C. Valero, в качеството на представители,

* Език на производството: френски.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 април 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, параграф 1 и член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, 1999 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 5, стр. 89).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Christian Ferenschild и JPC Motor SA, по-специално относно искане за обезщетение за вредата, претърпяна вследствие на несъответствие на превозното средство, закупено от това дружество.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съгласно съображение 7 от Директива 1999/44:

„като имат предвид, че стоките трябва преди всичко да отговарят на договорните спецификации; като имат предвид, че принципът на съответствие с договора може да бъде считан за общ за различните национални правни традиции; като имат предвид, че според някои национални правни традиции може да е невъзможно да се разчита изключително на този принцип за осигуряване едно минимално ниво на защита на потребителите; като имат предвид, че тези правни традиции, и по-специално допълнителните вътрешни разпоредби, могат да спомогнат да се гарантира защита на потребителя в случаите, когато страните не са съгласували специални договорни условия или когато страните са сключили договорни условия или споразумения, които пряко или непряко отнемат или ограничават правата на потребителя и които, доколкото са резултат от настоящата директива, не са задължителни за потребителя“.

4 Съображение 16 от тази директива гласи:

„като имат предвид, че специфичният характер на стоките втора употреба прави замяната им невъзможна в повечето случаи; като имат предвид, следователно, че правото на потребителя на замяна на тези продукти е неприложимо в повечето случаи; като имат предвид, че за подобни продукти държавите членки могат да позволят на страните да договорят скъсен срок на [отговорност]“.

5 Съображение 17 от посочената директива предвижда:

„като имат предвид, че е целесъобразно да се ограничи във времето периодът, в който продавачът е отговорен за всяка липса на съответствие, съществуваща в момента на доставка на стоките; като имат предвид, че държавите членки могат също така да постановят ограничение на периода, по време на който потребителите имат право да упражнят своите права, при условие че подобен период не изтича по-рано от две години от момента на доставката; като имат предвид, че когато според вътрешното законодателство моментът, от който започва ограничителният

период, не е моментът на доставка на стоките, общата продължителност на ограничителния период, постановена от вътрешното законодателство, не може да е по-кратка от две години от момента на доставката“.

6 В съображение 24 от Директива 1999/44 се уточнява:

„като имат предвид, че на държавите членки следва да се позволи да приемат и прилагат по-строги разпоредби в областта, уредена с настоящата директива, за да осигурят още по-високо ниво на защита на потребителите“.

7 Член 1 от тази директива, озаглавен „Приложно поле и дефиниции“, гласи в параграф 1:

„Целта на настоящата директива е сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции с цел да се осигури еднакво минимално ниво на защита на потребителите в контекста на вътрешния пазар“.

8 Член 3 от посочената директива, озаглавен „Права на потребителя“, предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Продавачът отговаря пред потребителя за всяка липса на съответствие, която съществува в момента на доставка на стоките.

2. В случай на липса на съответствие потребителят има право стоките да бъдат приведени в съответствие безплатно чрез ремонт или замяна, съгласно параграф 3, или да получи подходящо намаление на цената или договорът да бъде анулиран по отношение на тези стоки, в съответствие с параграфи 5 и 6“.

9 Член 5 от същата директива, озаглавен „Срокове“, предвижда в параграф 1:

„Продавачът е отговорен по силата на член 3, когато липсата на съответствие бъде установена до две години след доставката на стоките. Ако по силата на вътрешното законодателство правата, постановени в член 3, параграф 2, са предмет на погасителен давностен срок, посоченият срок не изтича в период от две години от момента на доставката“.

10 Член 7 от Директива 1999/44, озаглавен „Обвързващ характер“, гласи в параграф 1:

„Всички договорни условия или споразумения, сключени с продавача, преди липсата на съответствие да стане известна на продавача, които пряко или непряко отнемат или ограничават правата на потребителя, произтичащи от настоящата директива, както е предвидено от националното законодателство, не са обвързващи за потребителя.

Държавите членки могат да предвидят в случаите на стоки втора употреба продавачът и потребителят да могат да договорят договорни условия или споразумения, които предвиждат период на отговорност на продавача, по-кратък от постановения в член 5, параграф 1. Подобен период не може да бъде по-кратък от една година“.

11 Съгласно член 8 от тази директива, озаглавен „Национално законодателство и минимална защита“:

„1. Правата, произтичащи от настоящата директива, се прилагат, без да засягат другите права, на които потребителят може да се позове съгласно националните правила, уреждащи правото на договорна и извъндоговорна отговорност.

2. Държавите членки могат да приемат или запазят в сила по-строги разпоредби в съответствие с Договора, в областта, уредена от настоящата директива, за да гарантират още по-високо ниво на защита на потребителите“.

Белгийското право

12 По белгийското право Директива 1999/44 е транспонирана в Code civil (Граждански кодекс) със Закон от 1 септември 2004 г. за защита на потребителите при продажба на потребителски стоки (*Moniteur belge* от 21 септември 2004 г., стр. 68384), влязъл в сила на 1 септември 2005 г.

13 Член 1649 quater от Гражданския кодекс гласи:

„1. Продавачът отговаря пред потребителя за всяко несъответствие, съществуващо в момента на доставка на стоките и установено не по-късно от две години след този момент.

[…]

Независимо от предвиденото в първо изречение, по отношение на стоките втора употреба продавачът и потребителят могат да уговорят срок, който е по-кратък от две години, но не по-кратък от една година.

[…]

3. Вземанията на потребителя се погасяват с изтичането на една година от деня, в който е установил несъответствието, но не преди да изтече двегодишният срок по [параграф 1].

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

14 На 21 септември 2010 г. г-н Ferenschild, пребиваващ в Белгия нидерландски гражданин, закупува от JPC Motor SA автомобил втора употреба на цена от 14 000 EUR.

15 На 22 септември 2010 г. Дирекцията по регистрацията на превозните средства (Белгия) отказва да регистрира автомобила, тъй като в Шенгенската информационна система е посочено, че същият е откраднат. Така е констатирано несъответствие на този автомобил.

16 На 7 октомври 2010 г. застрахователят, с който г-н Ferenschild е сключил застраховка за правни разноски, уведомява JPC Motor за това несъответствие. Застрахователят заявява, че продавачът носи отговорност, тъй като автомобилът има скрит функционален недостатък и отправя искане към продавача да вземе обратно автомобила и да възстанови продажната цена с уговорката, че към нея могат да се добавят евентуални разноски или загуби, понесени в периода от датата на продажбата до бъдещата дата на нейното разваляне.

17 Вследствие на предприетите от JPC Motor действия се оказва, че в действителност са били откраднати документите за този автомобил, а не самият автомобил, с цел „узаконяване“ на подобен автомобил с незаконен произход в Италия. Така на 7 януари 2011 г. закупеният от г-н Ferenschild автомобил е регистриран надлежно от Дирекцията по регистрацията на превозните средства.

18 На 21 октомври 2011 г. юридическият съветник на г-н Ferenschild отправя искане до JPC Motor да обезщети клиента му за вредите, претърпени вследствие на несъответствието на автомобила.

19 Тъй като JPC Motor оспорва искането за обезщетение, като посочва, че това искане е направено със закъснение, на 12 март 2012 г. г-н Ferenschild предявява иск срещу това дружество пред Tribunal de commerce de Mons (Търговски съд Монс, Белгия) да му бъде присъдено обезщетение за вредите, претърпени вследствие на несъответствието на разглеждания автомобил. Той иска възстановяване на разходите за наемането на заместващ автомобил и направените административни разходи, както и намаляване на цената с оглед на намаляването на стойността на придобития автомобил, заедно с компенсаторна и законна лихва, считано от 7 октомври 2010 г.

20 С решение от 9 януари 2014 г.Tribunal de commerce de Mons отхвърля иска на г-н Ferenschild.

21 На 3 април 2014 г. г-н Ferenschild подава въззивна жалба срещу това решение пред Cour d'appel de Mons (Апелативен съд Монс, Белгия).

22 На 8 юни 2015 г. Cour d'appel de Mons постановява, че макар продаденият автомобил да е страдал от несъответствие по смисъла на член 1649 bis и сл. от Гражданския кодекс, видно е, че то е било поправено с регистрацията на автомобила. Все пак устните състезания са възобновени служебно с цел да се даде възможност на страните да представят становища относно давността.

23 Относно разглежданата в главното производство давност запитващата юрисдикция посочва, първо, че следва да се направи разграничение между „периода на отговорност“ и „давностния срок“.

24 В това отношение запитващата юрисдикция уточнява, от една страна, че предвиденият в член 1649 quater, параграф 1 от Гражданския кодекс период на отговорност е с продължителност от две години, считано от момента на доставка на стоките. Съгласно трето изречение на посочената разпоредба страните по договора за покупко-продажба могат да постигнат съгласие този срок да бъде намален на не по-малко от една година по отношение на стоките втора употреба. В случая по главното производство страните по договора са приложили тази възможност да намалят периода на отговорност на една година.

25 От друга страна, предвиденият в член 1649 quater, параграф 3 от Гражданския кодекс давностен срок е с продължителност от една година, считано от деня, в който потребителят е установил несъответствието, като се има предвид, че този срок не може да изтече преди края на двегодишния срок по параграф 1 от този член.

26 Второ, запитващата юрисдикция установява, че в случая искът е подаден на 12 март 2012 г., т.е. повече от една година съответно след доставката на разглеждания автомобил, извършена на 21 септември 2010 г., и след констатирането на несъответствието на автомобила на 22 септември 2010 г.

27 В този контекст възниква въпросът за тълкуването на член 1649 quater, параграф 3 от Гражданския кодекс относно давностния срок в случай като разглеждания в главното производство, в който периодът на отговорност е намален на една година по споразумение между страните. Тази юрисдикция поставя по-точно въпроса дали в подобен случай посоченият в същата разпоредба едногодишен давностен срок трябва да бъде продължен до изтичането на предвидения в параграф 1 от този член двегодишен период на отговорност.

28 В това отношение JPC Motor твърди по-специално, че с оглед на ratio legis на член 1649 quater, параграф 3 от Гражданския кодекс, целта на който е да не се допусне възможност искът на потребителя да бъде погасен преди изтичането на срока на отговорност, продължаването на давностния срок до изтичане на двегодишния срок е неоправдано, когато срокът на отговорност е намален надлежно на една година. В подобен случай тази разпоредба би

трябвало да се тълкува в смисъл, че давностният срок за иска, който може да предяви потребителят, може да изтече преди края на двегодишния срок, считано от доставката на стоките втора употреба.

29 От своя страна г-н Ferenschild поддържа по-конкретно, че Директива 1999/44, и по-точно член 5, параграф 1, както и член 7, параграф 1, втора алинея не позволяват на държавите членки да предвиждат възможност по отношение на иска на потребителя по договор за покупко-продажба на стока втора употреба давностният срок да бъде по-кратък от две години, считано от доставката на стоката.

30 Според запитващата юрисдикция, тъй като член 1649 quater, параграф 3 от Гражданския кодекс може да се тълкува в смисъл, че давностният срок за погасяване на иска на потребителя изтича преди края на двегодишния срок, считано от момента на доставка на стоката втора употреба, възниква въпросът за съвместимостта на разпоредбите на белгийското право с Директива 1999/44, и по-специално с член 5, параграф 1, както и с член 7, параграф 1, втора алинея.

31 При тези обстоятелства Cour d'appel de Mons решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли разпоредбата на член [5, параграф 1] във връзка с тази на член [7, параграф 1, втора алинея] от Директива [1999/44] да се тълкуват в смисъл, че не допускат разпоредба на националното право, тълкувана в смисъл, че позволява по отношение на стоки втора употреба давностният срок за погасяване на правото на иск на потребителя да изтече преди края на двегодишния срок от доставката на стоката, за която е установена липса на съответствие, когато продавачът и потребителят са уговорили гаранционен срок, по-кратък от две години?“.

По преюдициалния въпрос

32 С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 5, параграф 1 и член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 1999/44 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правило на държава членка, което позволява давностният срок за погасяване на правото на иск на потребителя да бъде с продължителност под две години, считано от доставката на стоката, когато посочената държава членка е приложила предвидената във втората от тези разпоредби възможност и продавачът и потребителят са уговорили срок на отговорност на продавача за съответната стока втора употреба, по-кратък от две години, а именно една година.

33 За да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, следва да се припомни, на първо място, че член 5 от Директива 1999/44, озаглавен „Срокове“, предвижда в параграф 1, че трябва да се разграничават два вида срокове, всеки от който има различна цел.

34 На първо място, става въпрос за срока, посочен в член 5, параграф 1, първо изречение от тази директива, а именно срока на отговорност на продавача, отнасящ се до периода, през който установяването на несъответствие на разглежданата стока ангажира отговорността на продавача, предвидена в член 3 от посочената директива, и вследствие на това се пораждат правата, които последният член предвижда в полза на потребителя. По принцип този срок на отговорност на продавача е с продължителност от две години, считано от доставката на стоката.

35 От друга страна, срокът, за който се отнася член 5, параграф 1, второ изречение от посочената директива, е давностен срок, съответстващ на периода, през който потребителят може действително да упражни правата си, породени в рамките на срока на отговорност на продавача спрямо последния.

36 На второ място, както констатира генералният адвокат в точка 52 от заключението си, докато член 5, параграф 1 от Директива 1999/44 предвижда въвеждането на срок на отговорност на продавача, който по принцип е с минимална продължителност от две години, считано от доставката на стоката, този член оставя на националния законодател правото по своя преценка да въведе давностен срок за погасяване на правото на иск на потребителя.

37 От текста на член 5, параграф 1, второ изречение във връзка със съображение 17 от тази директива обаче следва, че след като в националното право е въведен давностен срок, той не може да изтича в хода на двете години след доставката на съответната стока, при това дори съгласно националното право посоченият срок да не започва да тече от датата на доставката на стоката.

38 От изложените по-горе съображения следва, че за да осигури еднакво минимално ниво на защита на потребителите в контекста на вътрешния пазар в съответствие по-специално с член 1, параграф 1, Директива 1999/44 въвежда по силата на член 5, параграф 1 два отделни срока, а именно срок на отговорност на продавача и давностен срок. По принцип всеки от тези срокове е с императивно определена минимална продължителност от две години, считано от доставката на съответната стока.

39 Обвързващият характер на тази принципна минимална продължителност се потвърждава от текста на член 7, параграф 1, първа алинея във връзка със съображение 7 от тази директива, доколкото съгласно тази разпоредба страните не могат по принцип да я дерогират със споразумение, а държавите членки трябва да следят за спазването ѝ (вж. в този смисъл решение от 4 юни 2015 г., Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, т. 55).

40 На трето място, както констатира генералният адвокат в точка 53 от заключението си, самият текст на член 5, параграф 1 от Директива 1999/44 позволява да се направи изводът, че липсва връзка между продължителността на срока на отговорност на продавача и тази на евентуалния давностен срок. Всъщност член 5, параграф 1, второ изречение от тази директива не препраща към първото изречение на тази разпоредба. Така, за разлика от поддържаното от белгийското правителство по-специално в писменото му становище, посочената разпоредба не поставя продължителността на евентуалния давностен срок в зависимост от тази на срока на отговорност на продавача.

41 С оглед на изложените по-горе обстоятелства следва да се приеме, че, от една страна, давностният срок с минимална продължителност от две години, считано от доставката на стоката, представлява важен елемент от защитата на потребителите, гарантирана с Директива 1999/44, и че от друга страна, продължителността на този срок не зависи от продължителността на срока на отговорност на продавача.

42 На четвърто място, следва да се приеме, че член 7, параграф 1, втора алинея от посочената директива, съгласно който държавите членки имат възможност да предвидят в случаите на стоки втора употреба продавачът и потребителят да могат да договорят срок на отговорност на продавача, по-кратък от предвидения в член 5, параграф 1 от същата директива, като този срок не може да бъде по-кратък от една година, не обосновава различно тълкуване.

43 В това отношение следва да се отбележи, първо, че член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 1999/44 се отнася не до давностния срок, а само до посочения в член 5, параграф 1, първо изречение от тази директива срок на отговорност на продавача. Всъщност в текста на член 7, параграф 1, втора алинея от тази директива на различните езици, по-специално на испански, английски, френски и италиански език, се посочва „отговорност[та] на продавача“.

44 Освен това текстът на член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 1999/44 на немски език е още по-категоричен в това отношение. Всъщност, докато първото изречение на тази разпоредба предвижда възможността за стоките втора употреба да се ограничи периодът, през който продавачът носи отговорност съгласно член 5, параграф 1 от тази директива („der Verkäufer weniger lange haftet als in Artikel 5 Absatz 1 vorgesehen“), нейното второ изречение посочва по-точно, че тази възможност се отнася до срока на отговорност на продавача („diese kürzere Haftungsdauer“).

45 Нещо повече, това тълкуване се потвърждава от съображение 16 от тази директива, в което се посочва, че за стоките втора употреба държавите членки могат да позволят на страните да договорят скъсен „срок на [отговорност]“.

46 Второ, следва да се припомни, както вече бе уточнено в точка 39 от настоящото решение, че посоченият в член 5, параграф 1, първо изречение от Директива 1999/44 срок на отговорност на продавача с продължителност от две години, считано от доставката на стоката, представлява императивен срок, който страните не могат по принцип да дерогират. Следователно, както отбелязва генералният адвокат в точки 74 и 75 от заключението си, член 7, параграф 1, втора алинея от тази директива, който позволява на държавите членки да предвидят за стоките втора употреба, че страните могат да уговарят по-кратък срок на отговорност на продавача с минимална продължителност от една година, представлява разпоредба, въвеждаща изключение, която трябва да се тълкува стриктно (вж. по аналогия решение от 1 март 2012 г., González Alonso, C-166/11, EU:C:2012:119, т. 26 и цитираната съдебна практика).

47 По този начин възможността за държавите членки да предвидят за стоките втора употреба, че страните могат да ограничат продължителността на срока на отговорност на продавача на една година, считано от доставката на стоката, не може да позволи на държавите членки да предвидят и че страните могат да ограничат давностния срок, посочен в член 5, параграф 1, второ изречение от тази директива.

48 На последно място, следва да се припомни, че държавите членки трябва да спазват предвиденото в Директива 1999/44 минимално ниво на защита. По този начин, макар съгласно член 8, параграф 2 от тази директива във връзка със съображение 24 държавите членки да могат да приемат и прилагат по-строги разпоредби в областта, уредена с посочената директива, за да осигурят още по-високо ниво на защита на потребителите, те не могат да накърняват предвидените от законодателя на Съюза гаранции (вж. в този смисъл решение от 17 април 2008 г., Quelle, C-404/06, EU:C:2008:231, т. 36).

49 Национално правило като разглежданото в главното производство обаче, позволяващо ограничаването на срока на отговорност на продавача на една година да предполага съкращаване на давностния срок, от който се ползва потребителят, би довело до по-ниско ниво на неговата защита и би накърнило гаранциите, от които той се ползва в съответствие с Директива 1999/44. Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 93 от заключението си, в този случай потребителят би бил лишен от средства за правна защита още преди изтичането на две години от доставката на стоката, срок, който впрочем е гарантиран съгласно член 5, параграф 1, второ изречение от тази директива.

50 Предвид изложените по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 5, параграф 1 и член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 1999/44 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правило на държава членка, което позволява давностният срок за погасяване на правото на иск на потребителя да бъде с продължителност под две години, считано от доставката на стоката, когато посочената държава членка е приложила предвидената във втората от тези разпоредби възможност и продавачът и потребителят са уговорили срок на отговорност на продавача за съответната стока втора употреба, по-кратък от две години, а именно една година.

По съдебните разноски

51 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Член 5, параграф 1 и член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правило на държава членка, което позволява давностният срок за погасяване на правото на иск на потребителя да бъде с продължителност под две години, считано от доставката на стоката, когато посочената държава членка е приложила предвидената във втората от тези разпоредби възможност и продавачът и потребителят са уговорили срок на отговорност на продавача за съответната стока втора употреба, по-кратък от две години, а именно една година.

Подписи